

sacerdotibus quoque in discordia viveret. Turbulentus autem evadit parochus non solum propter indolem iracundam, intolerantiam offensarum et pronitatem ad vindictam; sed etiam propter facilitatem facta aliena censurandi; quod accidere solet speciatim 1° in illis qui ex invidia, et amore proprio adversantur etiam rebus bonis peractis ab aliis; 2° in illis qui ex spiritu contradictionis omnia reprehendunt; 3° in illis (cuiusmodi sunt speciatim iuvenes) qui, nimis praesumendo de se ipsis, temere et sine cognitione causae, criticae subiiciunt quidquid primo intuitu et sub aliquo respectu non bene factum videri potest. Parochi ita se gerentes in continuis discordiis nedum cum parochianis sed etiam (imo praecipue) cum sacerdotibus et aliis parochis versantur; et discordiae istae, uti patet, magnum scandalum producunt. Adde detrimentum auctoritatis, dum gesta aliorum parochorum, vel etiam Episcopi, tamquam male facta traducuntur etc.

606. *Quid de parochis, qui aere alieno se gravant?*

I. Si res eo usque procederet, ut debita solvere nequirent; tunc, propter damnum creditorum (speciatim si essent multi, maxime vero si aliqui forent quoque pauperes), scandalum magnum et valde clamorose efformaretur. Adde quod parochus debitis onustus omnem existimationem amittit quoad parochianos; qui insuper (speciatim ruri et in parvis oppidis) rem istam valde aegre ferunt.

II. Occasio principalis qua parochi (plus vel minus) aere alieno se gravant, esse solet excessus expensarum; quia scilicet parochus redditus parochiales non bene perpenderit; et, sive nimia consanguineorum familia se gravando; sive in victu, vestitu, equitatu, famulatu, commensationibus, itineribus etc. limites excedendo; sive in subsidiis et eleemosynis abundando; sive fabricas faciendo; sive in negotiis ruinosis se implicando; sive pro his vel illis fideiubendo etc.; multo plus expenderit, quam redditus paterentur.

III. Interdum occasio est etiam quaedam incuria debita ipsa solvendi. Inter alia venit frequentius stipendium ancillae; saepe enim parochi ei stipendium non solvunt; unde v. g. post viginti aut triginta annos servitii, eviente parochi ipsius morte, misera mulier tam diuturni laboris mercede prorsus defraudata remanet. Parochus itaque, qui in conscientia quietus esse, et nec in vita nec in morte damna aliis afferre velit, curet ut in fine cuiuslibet anni omnia semper paria sint.

607. *Praeter defectus hucusque recensitos, suntne alia, quae parochi existimationi obsint?* Utique; scilicet praecipue 1° Nimia cum parochianis familiaritas. 2° Familiae propriae inordinatio. 3° Defectus ponderationis in agendo. 4° Exaggerationes et zelus indiscretus.

608. *Quid de nimia cum parochianis familiaritate?*

Haec contingeret si parochus nimis frequenter ad eorum domos se conferret, vel domi propriae illos reciperet (intellige inutilis conversationis et meri solatii causa). Hoc modo parochus proprios defectus omnibus ostenderet. Adde (ut taceam de periculis dieteriorum, zelotypiarum etc.) imminutionem venerationis, et cuiusdam salutaris timoris, nec non confidentiae pro peccatis ei in confessione accusandis. Haec autem agendi ratio adhuc magis perniciosa esset, si exinde parochus tamquam otiosus et vagabundus haberetur; aut si immoderate ludo indulgeret; aut si nocturno tempore quoque sive extra domum parochialem degeret, sive (familiis id aegre ferentibus) hos vel illos domi suae ad ludendum detineret; aut si helluonem se ostenderet; aut si verba platealia et gradui suo non convenientia plus vel minus frequenter proferret etc.

609. *Quid de inordinationibus in familia parochi?*

Inordinationes istae parochi existimationem valde adimunt, et stupiditatem, ineptitudinem atque incuriam extremam in illo demonstrant; quatenus scilicet nequidem domum suam gubernare valeat; et tam parum de tollendis scandalis sol-

licitus sit, ut in sua ipsa familia illa toleret. Sed hac de re sermo redibit infra.

610. *Quid de defectu ponderationis in agendo?* Speciatim in rebus gravioribus et non obviis, ponderatio, circumspectio, praevisionis consequentiarum, studium, petitio consilii, exiguntur; quae, si ex praesumptione vel superbia vel pigritia vel impatientia vel levitate et temeritate omittentur, errores, et quidem graves, cum non levi existimationis iactura inevitabiles essent. Et notandum quod unus error sufficere potest, ut existimatio prorsus (et forsitan sine remedio) amittatur.

611. *Quid de exaggerationibus et de zelo indiscreto?* Caveat parochus ne tamquam mala magna repraesentet ea quae levia, aut solum contra perfectionem sint; et, quatenus res ita ferat, debitas distinctiones faciat. Parochiani (etsi valde rudes essent) exaggerationem intervenire statim cognoscunt; et parochus scrupulosus, exaggeratus et indiscretus, cito existimationem plus vel minus amittit, et periculum subit, ne, ubi etiam recte loquitur, eius dicta spernantur.

612. *Quid si parochus se errasse seu falsam viam iniisse cognosceret?* Curet ne in hoc casu versetur. Attamen errore iam commisso, in illo non se obstinet; sed falsa relicta, viae bonae se committat; quamvis enim ex tali mutatione deduci posset, adeo certe errasse, ut ille ipse errorem suum cognoscere coactus fuerit, tamen ex hoc ipso laus ei obveniret, et in quovis casu obstinare se in errore valde peius esset.

CAPUT XXIV.

De parochis quoad benevolentiam et confidentiam sibi procurandam.

ARTICULUS I.

Agitur de re ista circa parochianos in generali.

613. *Quid de parochis qui de benevolentia sibi procuranda parum sunt solliciti et toti in eo sunt ut parochiani illos timeant?* Errant quam maxime. Quando parochiani parochum amant, a rebus, quas advertunt ei esse ingratas, cavent, et facile monitis illius sive privatis sive publicis obsecundant. Uno verbo, parochus amatus maximum (ad bonum procurandum et malum avertendum) in paroecia sua influxum habet; et proinde benevolentia parochianorum tamquam bonum principalissimi momenti considerari debet. Equidem timore quoque aliquid obtineri poterit; sed certe multo minus; homines enim multo magis amore quam timore trahuntur, et parochus timorem quidem Dei incutere debet, sed non sui ipsius; ad hoc enim pauca admodum media habet; unde tandem res eo desinere solent, ut spernatur, et parochiani praecise in illius despectum peius faciant. Experientia patet quod parochus suis parochianis invisus non solum fere inutilis redditur, sed etiam mala plurima provocat. Et notandum quod unica familia, imo unica persona, quae, in parochi odium, bonum impedire et malum provocare satagat, magnam in paroecia ruinam producere potest.

614. *Quaenam sunt regulae generales, ut parochus benevolentiam sibi procuret?* Sunt tres; nempe 1° Caveat (quantum potest) a rebus, quae parochianis displicere possunt. 2° Abstineat a rebus, quae futurae discordiae periculosae sunt. 3° Faciat ea quae parochianis grata esse solent.